

Montessori a l'aula

14 activitats de la pedagoga italiana, que s'ensenyen a la Universitat de Vic

Maria Montessori (1870-1952), a part de ser la primera metgessa italiana, va ser antropòloga, neuròloga i pedagoga. És per això que tenia un enorme coneixement del comportament de les persones. Va unir ciència i educació, defensant que hi havia dos elements dels nens que eren essencials: la perfecció del moviment i el llenguatge verbal, perquè l'infant pugui expressar allò que pensa i sent.

Explicava que a les primeres edats, que anomenava període sensitiu, els nens aprenen sense esforç coses que de grans els costen molt. Per exemple, les llengües. Un infant de dos anys aprèn a parlar amb facilitat, en canvi a partir dels sis li costarà molt. Són esponges, i és per això que l'ambient ha d'estar preparat perquè absorbeixin tant com puguin tot allò que els pugui enriquir.

La Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya (<http://www.uvic.cat/>) ofereix un màster Montessori (<http://www.uvic.cat/formacio-continua/ca/masters-i-postgraus/educacio-i-societat/formacio-montessori-ami-en-educacio-infantil-0-3-anys>) que en les darreres edicions ha tingut un èxit considerable: hi han participat alumnes catalans, del País Basc, d'Argentina, dels Estats Units i de Rússia (qui no dominava el castellà venia amb un traductor). A la facultat, de la classe on reben la teoria a les dues aules amb més de 280 materials (la majoria són de fusta, per afavorir el contacte amb la natura) adreçats a nens de zero a tres anys i de tres a sis anys només hi ha una porta. Hi passegem mentre Maica Bernal, coordinadora del màster, ens n'explica la utilitat, i rellegim reflexions de Maria Montessori.

Foto: Asociación Montessori

1. Ajuda'm a fer-ho tot sol

El mestre es dedica a presentar els materials a un sol nen, en comptes de fer-ho a tot el grup. És per això que a tot arreu hi ha taules individuals i catifes, perquè els nens agafin el material, triïn on volen estar i s'hi puguin sentir còmodes. Poden fer servir el material que vulguin, amb una sola condició: que abans el guia (el mestre) els l'hagi presentat. Així doncs, la idea rígida d'haver d'estar assegut vuit hores al mateix lloc, callat, escoltant les lliçons del mestre desapareix totalment. Treballen el material i després l'han de tornar al seu lloc, deixant-lo exactament com estava. A més a més, la taula ha de quedar ben neta i la cadira ben posada. Si se'n va a buscar un altre material poden agafar una altra cadira o estora, però sempre s'ha de tenir cura de tot.

"No em seguïu a mi, seguïu el nen."

Fotos de Gemma Ventura

2. Menys paraules i més fets

L'infant sempre agafa les coses d'una en una, així no cauen. Ens posem davant seu i li mostrem com funciona el material, parlant tan poc com sigui possible perquè es pugui concentrar en els moviments. Li mostrem de forma molt minuciosa, no perquè ho hagi de reproduir igual, sinó perquè quan ho faci, sàpiga com funciona des del principi fins al final i no necessiti ningú. Per exemple, aquestes campanes tenen diferents sons, les he d'anar escoltant i aparellant. Quan he acabat l'exercici, l'infant ha de veure com ho estic endreçant. L'última cosa que li dic és: "A partir d'ara ho podràs fer tot sol sempre que vulguis". I me'n vaig perquè li he donat la clau, la confiança i

l'autonomia.

"La millor ensenyança és la que utilitza menys paraules per fer el que toca".

Foto: Gemma Ventura

3. Educar-los per la vida

No hi ha joguines, tot és de veritat. Què fan els nens quan juguen? Fan "com si", imiten. Quan arriben al matí, com que no hi ha nines, renten els draps bruts de l'aula i porten l'estenedor a fora. Això és educar-los per la vida, per la independència de la persona.

"L'essència de l'educació Montessori és ajudar el nen al seu desenvolupament i a adaptar-se a qualsevol condició que el present requereixi".

4. Petits, però responsables

Als 18 mesos ja tallen una poma, fan pa, netegen els vidres, les sabates. Procurem que ben aviat s'acostumin a tenir cura d'ells i dels altres. Tenen un racó per mocar-se, per emmirallar-se, per pentinar-se. Als tres anys ja comencen a cosir amb agulles de veritat. Els materials no són de plàstic, són de vidre. Com a la vida real. De tant en tant se'n trenca algun, però això als grans també ens passa alguna vegada.

"Ajudem-los a fer-ho per si mateixos. Qualsevol ajuda innecessària és un obstacle per al desenvolupament."

5. Cuidar i cuidar-nos

Perquè aprenguin a tenir cura de l'ambient, amb aquests materials poden fer un ram de flors. Maria Montessori parla de la dignitat de l'infant i, per afavorir la seva autoestima, es tracta d'esperar una mica més del que cada nen et pot donar.

"Sembreu en els nens idees bones, encara que no les entenguin. Els anys s'encarregaran de desxifrar-les en el seu enteniment i de fer-les florir en el seu cor".

6. Veure per entendre

Maria Montessori converteix en visual una cosa abstracta. Per exemple, per treballar el concepte de número aquí agrupen fustes. Quan les tenen totes fetes s'adonen que el zero està buit.

"Si l'ajuda i la salvació han d'arribar, només pot ser a través dels nens."

7. Poder decidir

Els nens moltes vegades agafen els materials que coneixen i que ja saben fer. Deixem que ho facin tant com vulguin, perquè aquesta llibertat és imprescindible per al seu creixement com a persona.

"Deixeu que els nens siguin lliures, aquesta és la tasca bàsica de l'educador."

8. Llegir el món

Com que era antropòloga, parlava de les tendències humanes. Als nens, encara que ho acostumin a desordenar tot, en el fons els agrada trobar l'ordre perquè això els orienta. Els materials a vegades són del mateix color.

Montessori diu que els nens primer escriuen. La lectura es comença a introduir entre els tres anys i mig i quatre. El primer exercici de lectura és aquest. Montessori, a més, defensava que els llibres de fantasia no s'haurien de llegir fins als 6 anys. Per al seu ordre mental, abans és millor que els expliquem històries reals.

«No podem crear observadors només dient "observeu", sinó donant-los el poder i els mitjans perquè aquesta observació sigui adquirida a través de l'educació dels sentits.»

9. Pas a pas

Per treballar la llengua oral i descobrir el sons de les paraules tenim materials com aquest, que es fa abans d'iniciar el nen a l'escriptura. Ho posaries en una catifa i diries: "Estic pensant en un objecte que comença per c". Et donarien la cullera. "O en un que comença per p", i et durien el pinzell.

"L'instint més gran dels nens és alliberar-se dels adults."

10. Crear amb llibertat

El guia no atribueix mai un significat a allò que dibuixen els nens. Si volen donar un significat al dibuix, que siguin ells qui ho facin. Normalment fan una barreja de colors i formes. Després les desen en un calaix, i de tant en tant se les emporten a casa. No existeix el típic àlbum de Nadal.

"Allibera el potencial de l'infant i ell transformarà el món."

11. Et respecto

Fer llaços els costa molt, però el dia que se'n surten estan molt contents. Si un nen vol fer sempre el mateix, no passa res. Perquè és el dret a la repetició. La repetició és un acte que fem molt els adults, si ens agrada una cosa, la tornem a fer, oi? Per què ells no poden? A l'aula també veiem molts nens que miren i no treballen, i qualsevol els diria "espavila, treballa!", però Maria Montessori deia que tant s'aprèn fent com mirant. Als que miren potser els presentes un material i et diuen que ja el saben fer. La guia, la mestra, observa moltíssim. I sap quins materials ha presentat a cada nen, perquè porta un registre. Hi ha nens molt matemàtics que es passarien tot el dia fent el mateix. Mai el farem canviar d'activitat, perquè es tracta de la formació de la persona i no del professional.

"No em seguïu a mi, seguïu el nen."

12. Ni notes ni càstigs ni premis

Quan acaba una feina, no li diem ni molt bé ni molt malament. Existeix una manera d'animar-lo que és preguntar-li: "Estàs content de com t'ha sortit? Com et sents?" Si li has presentat un material, però se'n va a la taula a jugar, no passa res. Vol dir que no està interessat en això i que potser un altre dia sí que ho estarà. Es tracta de respectar la seva voluntat. Perquè també pot passar que no estigui preparat per fer-ho.

Sempre estem acostumats a l'avaluació que ens arriba de l'altre i en aquest cas l'aprenentatge és autoavaluador, tot i que no és necessari que ho facis del tot bé. Però l'alumne ja no espera l'aprovació de l'altre. No hi ha avaluació en Montessori. Per què pots dir que un nen de tres anys no està gens interessat en la lectura, però potser quan en té cinc i mig no para de llegir. Cal vigilar amb les etiquetes, perquè condicionen molt.

"Quan un nen se sent segur d'ell mateix deixa de buscar l'aprovació dels altres."

13. Aprendre sense cridar

Hi ha un clima molt tranquil, no se senten crits, tot i que tampoc hi ha un silenci absolut. Els materials conviden a la reflexió, el clima és molt tranquil. Emocionalment és un lloc de bastant equilibri, on pots relaxar-te i concentrar-te. Si necessites treballar molt i estar activat, agafes un material amb què t'hi estiguis molta estona; si estàs més dispers, et relaxes una mica més,

agafes un material més senzill, t'evadeixes pintant, cosint. És un equilibri.

De límits n'hi ha molts: perquè els nens saben què poden fer i què no. Hi ha una disciplina que no ha estat imposada. Hi ha unes regles de joc que s'han de respectar i si no ho fan, els avises. No sé si els nens són més feliços però hi ha moltes escoles que quan obro la porta sento crits i sento que allà no hi estaria totes les hores del dia. Són ambients esgotadors. En una escola Montessori no ho veig.

"Una forma de saber si la intervenció educativa és correcta és veure si el nen és feliç."

14. Tot el temps del món

No fan gaires hores de Montessori, hem vist escoles en què ho fan tot el matí. Per exemple, els nens no arriben tots a les nou, hi ha un lapsus de mitja hora per anar-te incorporant. Posen la jaqueta sobre la taula, van a buscar el penjador, es posen la bata, comencen a treballar. Hi ha qui venen amb mig esmorzar i acaben en una tauleta. Quan t'has posat a treballar ja són quarts de deu, cadascú va al seu ritme, a quarts de dotze ja és l'hora de fer el bon dia, d'estar tots junts en un cercle, a les dotze ja se'n van a dinar, a la una se'n van a dormir. I a quarts de tres ja surten al pati.

Tenir tot el temps del món per fer cada activitat permet que els nens puguin aprofundir-la i viure-la

més. Ho gaudeixen molt més si ho fan a fons que no pas corrent, en quaranta-cinc minuts. Si necessiten tot el matí per fer un ram de flors, traginant aigua amunt i avall, que ho facin. Si ho volen repetir sis vegades, també. Els nens ja saben que no poden dir allò de "quan acabis tu, guarda'm el lloc". Fins que l'altre no deixi el material, ningú més el pot tocar. Però també saben que tard o d'hora ho podran fer servir.

«El senyal més gran de l'èxit d'un professor és poder dir: "Ara els nens treballen com si jo no existís"»

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=WYxIKIIBHO8>